

ONORATĂ

INSTANȚĂ

INDICELE DE PERFORMANȚĂ AL INSTANȚELOR 2015

METODOLOGIA CERCETĂRII

Indicele de performanță al instanțelor 2013 a fost elaborat în cadrul proiectului Open Justice 2.0 for Romania, implementat de asociația Funky Citizens cu sprijinul Programului pentru Statul de Drept în Europa de Sud-Est al Fundației Konrad Adenauer.

Pentru mai multe detalii despre proiect: www.onoratainstanta.ro

Sistemul de justiție, deși încă aflat sub lupa Comisiei Europene în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare, a înregistrat progrese semnificative în ultimii ani, atât din perspectiva reformei sale interne, cât și din perspectiva încrederii cetățenilor în acesta. Cu toate acestea, există puține evaluări bazate pe date care să arate care parte din acest progres este datorat unor instanțe particulare și dacă aceste evoluții îmbucurătoare au avut un impact la nivelul tuturor instanțelor din România.

Indicele de performanță al instanțelor este dezvoltat în cadrul platformei www.onoratainstanta.ro, ce urmărește să contribuie la sporirea transparenței actului de justiție și la creșterea încrederii cetățenilor în sistemul de justiție. Prima ediție a fost lansată în septembrie 2014, și a avut la bază o metodologie de evaluare a performanței actului de justiție pe baza unor indicatori cantitativi și calitativi din sistemul judiciar. Față de prima ediție, în **Indicele de performanță al instanțelor 2015** veți regăsi date privind evoluția față de anul 2014 al instanțelor, care arată impactul avut de noile Coduri în funcționarea sistemului judiciar.

Definim performanța instanțelor din România ca pe un set de indicatori și factori care determină nivelul de predictibilitate în administrarea actului de justiție. Predictibilitatea, la rândul său, determină o încredere mai mare a justițiabililor în actul de justiție, un element fundamental în consolidarea statului de drept. Cu alte cuvinte, o instanță care este mai performantă, are o probabilitate mai mare de a fi și predictibilă în timp.

Conceptul de performanță a instanțelor implică așadar componente dinamice (cum ar fi numărul de cauze înregistrate) sau statice (cum ar fi schema de judecători a unei instanțe). *Indicele de performanță al instanțelor* se concentrează pe elementele multiple care trebuie luate în calcul pentru a evalua performanța în administrarea actului de justiție pentru că acestea afectează predictibilitatea justiției și, în consecință, încrederea în sistem. Activitatea instanțelor este evaluată din perspectiva a trei piloni ai administrării justiției, identificați ca fiind esențiali pentru a genera performanță și, pe cale de consecință, predictibilitate și sentimentul de încredere în justiție:

Unele elemente par a influența mai mult decât altele predictibilitatea actului de justiție și, pornind de la această presupuziție, cercetarea își propune să evalueze potențialii indicatori nu doar din perspectivă cantitativă, ci și calitativă.

Aceasta înseamnă că, potențial, și o instanță care are o durată mai mare de administrare a actelor premergătoare sau care în administrarea cauzelor are o rată mai mare de infirmare la nivelul imediat următor, poate totuși performa bine dacă are rezultate bune la indicatorii cu o greutate mai mare.

Scopul final al cercetării este acela de a asista stakeholderii în fundamentarea cu date concrete a unor acțiuni prin care să identifice și să corecteze acele puncte în care, la nivel de instanțe individuale sau la nivel de sistem, se observă rezultate mai slabe.

Evaluarea bazată pe date vrea să ofere un instrument util – *Indicele performanței instanțelor* – care să faciliteze o serie de acțiuni ale actorilor din sistemul judiciar, decidenților, societății civile și justițiabililor precum:

- Stimularea unei dezbateri și schimbarea opticii cu privire la reforma justiției prin concentrarea pe elementele de administrare a actului de justiție și nu doar pe elementele de rezultat ale acestuia
- Oferirea unui set de date la nivel național pentru a îmbunătăți înțelegerea asupra elementelor care influențează performanța instanțelor din diferite unghiuri care pot oferi o imagine bazată pe date asupra necesităților de intervenție pentru îmbunătățirea acesteia
- Informarea decidenților subliniind locuri specifice în care există puncte slabe sau puncte tari la nivelul instanțelor individuale sau la nivel de sistem și, ca rezultat, identificarea unor potențiale reforme sau mecanisme care ar putea îmbunătăți performanța actului de justiție
- Facilitarea evaluării comparative (benchmarking) a performanței instanțelor individuale de-a lungul timpului de către stakeholderii care monitorizează îmbunătățirea sau înrăutățirea situației pentru a lua decizii informate de politică publică sau de utilizare a instanței respective
- Prioritizarea intervențiilor necesare în politicile publice de gestionare a justiției din perspectiva asigurării unor standarde minimale de administrare a actului de justiție
- Identificarea bunelor practici de la nivelul instanțelor și evaluarea elementelor care pot duce la replicarea și/sau extinderea acestora la nivelul altor instanțe sau la nivel de sistem

LIMITELE EVALUĂRII

Evaluarea performanței instanțelor a făcut obiectul a nenumărate analize și încă există dezbateri aprinse pe marginea celei mai potrivite metode pentru evaluarea acesteia. În vreme ce calitatea hotărârilor judecătorești sau importanța exemplului dat pentru societate de rezolvarea unei anumite cauze sunt importante pentru evaluarea performanței generale a instanțelor din România, am încercat să ne limităm la acele elemente de **administrare a actului de justiție**.

Chiar și în interiorul indicatorilor care țin de administrarea actului de justiție sunt mai mulți factori care au un efect asupra performanței acestuia. De aceea, performanța calculată de **Indice** oferă o imagine de perspectivă asupra instanțelor luând în calcul trei indicatori, care sunt raportați relativ la alte elemente care influențează operativitatea, încărcarea și siguranța, respectiv numărul de judecări din instanță, populația deservită și durata proceselor.

ACOPERIREA INDICATORILOR

Evaluarea performanței este calculată **doar pentru raportările din anul 2014** și cuprinde date pentru fiecare instanță, pe niveluri de competență: curți de apel, tribunale, judecătoria. Alegerea metodologică este generată și de faptul că sistemul de justiție a lucrat, preponderent, în anul 2014 cu noile coduri civil și de procedură civilă. În materie de cauze penale, pentru anul 2014 putem vedea deja efectele noilor coduri penal și de procedură penală.

Din această perspectivă, **Indicele** surprinde doar comparații între instanțele de la același nivel, **pentru cauzele înregistrate și soluționate în 2014**. Este de așteptat ca, de la an la an, acuratețea datelor să crească, prin colectarea și calcularea automatizată a noilor intrări în sistem (realizată prin accesul programatic la date furnizat prin intermediul portalului <http://portalquery.just.ro/query.asmx>).

De asemenea, începând cu datele pentru anul 2014, Indicele reușește să surprindă și evoluțiile comparative în timp ale fiecărei instanțe și felul în care aceasta performează în raport cu diferiții indicatori.

CUM ESTE CALCULAT INDICELE

PERFORMANȚA		
$=(\text{operativitate } z + \text{încărcătură } z + \text{siguranță } z)/3$		
Cele trei variabile – operativitate, încărcare, siguranță – toate exprimate în termeni relativi, au fost standardizate, fiind transformate în variabile care au media=0 și abaterea standard=1. Agregarea lor este apoi realizată prin media scorurilor standardizate ("scoruri Z").		
OPERATIVITATEA Z	ÎNCĂRCĂTURA Z	SIGURANȚA Z
Operativitatea unei instanțe este calculată ca raportul dintre cauzele rezolvate din stocul total, relativ la capacitatea instanței (câți judecători au lucrat în medie față de schema instanței)	Încărcătura unei instanțe este calculată ca încărcarea pe judecător, relativ la populația deservită (cauze care intră în sistem la 1000 - pentru curți de apel, 100 - pentru tribunale și 10 pentru judecătorii de locuitori).	Siguranța unei instanțe este calculată ca raportul dintre cauzele rezolvate și cauzele casate, relativ la durata medie de pronunțare a unei decizii pe fond (procent de zile/an de la înregistrare unui dosar până la o soluție pe fond).

Notă: *Indicele de casare* este momentan calculat ca fiind constant pentru fiecare nivel al instanțelor (conform raportărilor CSM 2014). *Durata medie* este calculată doar pentru cauzele intrate în 2014 (peste 2,27 milioane de cauze). Dintre acestea, au fost selectate doar acele cauze care au avut o hotărâre pe fond dată în instanța respectivă¹. Baza de date și calculele în întregime pot fi accesate pe www.onoratainstanta.ro.

¹ Pentru că sistemul de raportare în ECRIS al soluției este diferit de la instanță la instanță, această variabilă a fost luată în calcul dacă aceasta a luat una dintre valorile aferente unei decizii finale, conexe cu indicatorul DataStop. Durata medie pentru o instanță cuprinde așadar, pentru fiecare instanță: cauzele intrate pe rolul respectivei instanțe în 2014, judecate pe fond și care au o decizie finală pe fond tot în 2014. Din păcate, pentru unele raportări din sistem apar erori de procesare a datelor. De asemenea, nu sunt incluse cauzele ale căror soluții implică minori, acestea fiind nedetaliată în portalul instanțelor (câmpul 'soluție' ia valoarea '/N')Baza de date completă utilizată pentru calcularea duratei medii este extrasă din portalul instanțelor <http://portalquery.just.ro/query.asmx> și disponibilă pe www.onoratainstanta.ro.

CONSIDERAȚII FINALE

În acest moment, **Indicele de performanță al instanțelor** oferă o imagine de ansamblu pe fiecare nivel al instanțelor din România. Pentru că este al doilea an în care este testat, acesta va putea fi corectat și îmbunătățit odată cu obținerea unor date comparative în timp. Acesta este doar o propunere care se dorește a fi un instrument util pentru trei categorii de grupuri țintă:

- Pentru decidenți, el poate oferi indicii cu privire la elemente care ar trebui luate în calcul pentru politicile publice din domeniul administrării justiției. *Indicele* oferă o imagine destul de fidelă a unor probleme precum: instanțe care sunt mai puțin performante pentru că lucrează la o capacitate redusă față de schemă; instanțe care au scheme sub-dimensionate în raport cu evoluțiile demografice din circumscripțiile pe care le deserveșc; performanța foarte bună a tribunalelor specializate poate indica, luând în calcul și alți indicatori (precum incidența unor anumite tipuri de cauze), nevoia înființării unor alte astfel de instituții etc.
- Pentru magistrați și pentru managerii de instanțe, instrumentul poate fi util din perspectiva optimizării unor procese de administrare a actului de justiție din instanța lor. Spre exemplu, un număr mare de litigii pe cap de locuitor poate indica nevoia unor acțiuni alternative de degrevare, precum educația juridică sau o mai bună comunicare cu justițiabilii din perspectiva jurisprudenței relevante.
- Pentru justițiabili, instrumentul este util mai ales din perspectiva unei mai bune decizii privind opțiunile lor de „consumatori ai actului de justiție”: o durată mare a proceselor sau un procent de casare mic pot indica acestora oportunitatea de a apela la modalități alternative de soluționare a litigiilor, precum medierea.

Ne asumăm faptul că acest instrument nu este unul perfect, ci doar o primă încercare de a privi, din perspectivă obiectivă și bazată pe date, evoluțiile din sistemul judiciar. Credem că posibilitatea ca **Indicele de performanță al instanțelor** să devină mai bun și mai relevant este una mare, de aceea așteptăm cu interes comentariile sau sugestiile voastre cu privire la metodologie.

SURSA DATELOR

Datele statistice sunt obținute din următoarele surse:

1. Consiliul Superior al Magistraturii - [Raport privind starea justiției 2014](#)
2. Ministerul Justiției – <http://portal.just.ro>
3. Răspunsuri la solicitări de acces la informații publice făcute în baza legii 544/2001
4. Institutul Național de Statistică - www.recensamantromania.ro

ACCES LA DATE

Datele utilizate pentru crearea Indicelui, precum și calculele efectuate pot fi accesate AICI.